

ցիկ խուսմբը . պատարագից յետոյ ճեմա-
րանի ութ ուսումնականները հոգեհան-
գիստ կատարել տուին Դէորդ Դ. Կաթո-
ղիկոսի գերեզմանի վրայ , եւ նրանցից
մէկը Մկրտիչ տէր Մկրտիչեան մի շատ
ազգու ճառ կարդաց : Նրանք մէկ մէկ
համբուրեցին գերեզմանը եւ հեռացան :

Հինգ հոգին այդ աւարտողներէց , ար-
գէն ընդունել են սարկաւազութիւն եւ
խոստացել կուսակցոն հոգեւորական
դասնալ :

Յանկալի է որ բացի կուսակցոն հո-
գեւորականութիւնից , ճեմարանի վար-
չութիւնը աստիճանի աւարտողներին
իրենց երկրներում քահանայ դասնալու .
մեծ պակասութիւն ունինք մենք արժա-
նաւոր քահանաների եւ մեր քաղաքները
վիստում են տղէտ տէրտէրներ խմբերով
թրոնց պէտք է յաջորդեն զարգացած
մարդիկ :

ԱՅԻՆԵՆԵՆԻՔ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ

ԳԱԽԱՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

—*—*—

Հայ լրագրութեան ուշադրութիւնը
գրաւելիք ամենէն կարեւոր խնդիրներէն
մին է ապահովագրական հանրային առողջա-
պահութիւնը գաւառներուն մէջ : Բացի
մարիս սխալ համոզումներէ եւ նախա-
պաշարումներէ , որք ամէն տարի հազա-
րաւոր զոհեր կը տանին , նոյն իսկ ամե-
նօրուայ կեանքին , նիւստովացին մէջ
կը տեսնենք այնպիսի սովորութիւններ
որք առողջութիւնը կը խաթմեն եւ կեան-
քը կը մաշեն : Հայրենիք այս մասին
որչա՞ք պրէ , քիչ է դարձաւ , որովհե-
տեւ իր դէմ պիտի ունենայ տղիւնութիւ-
նը եւ նախապաշարումներն որք խոր
արմատներ ձգած են : Մեր ամենուս ճի-
տին պարտքն է սակայն , քահանայով ,
ուսուցիչով , բժիշկով , խմբագրով ,
շարունակել մեր ջանքերը՝ տղէտ ժողո-
վրդին մէջ տարածելու համար գիտու-
թեանց ամէնը թանկագինին՝ առողջա-
պահութեան սկզբունքները :

Իմ դասակարգի բժիշկ փորձառու-
թեամբ , կրնամ մատնանիլ ընել այդ
աղիտութեան գործած քանազան աւեր-
ները գաւառներուն մէջ : Մերթ ընդ մերթ
պիտի խօսիմ անոց վրայ , դարմաններն
ալ նշանակելով պարզ ու դիւրահասկա-
լի կերպով : Ոտքս մասնաւորելու պէտք
չունիմ . առողջապահական բարձրը
դժբաղդաբար նոյնն են ամէն կողմ :

Օրայն հոգանք . Գաւառացիները ,
մասնաւոր մեծ քաղաքներու մէջ քիչ
շատ բան գէտ ու դարգացած անձեր օր-
այն հոգանք վրայ (տա՛ն Կիւ) զարմանք
ազդող սխալ ու հակառակ համոզում մը
ունին . անոցը կը կարծեն թէ երբ դէմ
առ դէմ բացուած պատուհաններէ օդը
ազատ ելեւմուտ գտնէ , այդ օդն օգտա-
կար ու անվնաս կ'ըլլայ : չեմ գիտեր ,
գաւառներու մէջ այս սխալ գաղափա-
րը ո՞վ տարածած է , շատերուն բեր-
նէն զարմանալով լսած եմ այս սխալ եւ
վնասաբեր խօսքերն եւ շատ աշխատու-
թիւն քաջած եմ գիրներ համոզելու հա-
մար թէ՛ դէմ առ դէմ բացուած պատու-
հաններէ ու դռներէ բանած օրայն հո-
գանք մեծ վնաս կը պատճառէ իրենց ,
այդ օդի խիստ շարժուող տեղի կուտայ
խել մը թնթելու ու ծանր հիւանդութեանց ,
եւ թէ աւելի լաւ կ'ընեն քացութեայ
պառկելու ու նստելու քան թէ սենեկի մը

մէջ օրայն հոգանքի ազդեցութեան տակ
գտնուիլ :

Սենեկի մը մէջ դէմ առ դէմ եւ կամ
կողմնակի բացուած միջոցէ անցած օդը
քնակաւաբար ուժով կը հոսի եւ այս խոս-
տութիւնը վնասակար է , մասնաւորա-
կարակազմ եւ հիւանդոտ անձերու . ու-
րեմն այս սխալ եւ վնասակար սովորու-
թիւնը այսուհետեւ շարունակելու չեն
գաւառացիները եւ այս տղերս կարգադո-
ւորելու պարտաւորութիւնն է ամենուրեք
եւ ամէն պարագայի ճանել
այս կարգի օգտակար նիւթերու վրայ :

Եթէ ամառը անհրաժեշտ ըլլայ նստե-
լիք կամ պառկելիք սենեկի մը պատու-
հանները բաց ձգել , հարկ է մէկ կողմի
վրայ միայն գտնուածները բանալ , մնա-
ցածներն եւ մասնաւոր դռներ միշտ զոյգ
պահել . այս կերպով սենեակը թէ՛ օդ
կ'առնէ եւ թէ՛ եկած մաքուր օդը չ'վնա-
սեր ննջող եւ կամ նստող անձերու :

Երբ ուղուի սենեկի մը ապակեանալ
օդը շուտով եւ անմիջապէս մաքրել , այն
ատեն հարկ է ամէն կողմի վրայ
գտնուած պատուհանները եւ դռները
բանալ եւ ձգել որ օդը ազատ եւ շուտ
եկեւմուտ գտնէ , այս ալ զխաւարաբար
երեք պարագայի մէջ հարկ կ'ըլլայ . 1.
Ձմեռը պատուհանները գոյ սենեկի մը
մէջ ննջելէ վերջը , առաւօտուն ապա-
կեանալ օդը վանելու եւ մաքրելու հա-
մար : 2. Սենեակը աւելի հարկ եղած
ժամանակ փողիները շուտով անհետա-
ցնելու համար : 3. Հիւանդ մը պառկած
սենեկին օդը երբեմն երբեմն քանակաւ
անհրաժեշտ պէտքերն համար . այս պար-
ագային ուշադրութիւն ընելու է հիւան-
դը լաւ ծածկել , եւ պատուհանները այն-
պէս բանալ որ օրայն հոգանք հիւանդին
վրայէն չ'անցնի :

Գիւղերու մէջ մեր նահապետական
օճախներ եւ քաղաքներու մէջ վառա-
րանները (չոգ) միջոցներ են սենեկին օ-
դը մաքրելու . մեծ ու լայն օճախէք ու-
նեցող գիւղական տներու սենեակներու
դռները բաց թողելու չէ , ընդհանրապէս
դռու եւ օճախ դէմ առ դէմ չ'ընուած ըլ-
լալով աստուի օդային հոսանքի տեղի
կուտան , հետեւեալք վնասակար է :

Բացօթեայ պառկել , որ ընդհանրա-
ցած սովորութիւն մըն է գաւառականներու
մէջ , վնասակար է , հարկ է զգուշու-
թիւն ընել պառկելու ժամանակ չբաց-
նելու եւ պարզ լաւնելու , մասնաւորապէս
ընեւած օրերն ու հետեւեալ օրն երբեք
չպառկել . աւելի լաւ է եօթնօրեայ տակ
պառկել քան թէ երկրորդ : Այս բացօթե-
այ պառկելու պատճառաւ գաւառացի-
ները յաճախ ենթակայ են վերմի եւ ա-
նոր հետեւեալներուն :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԵՐՄԱՆԻՆԻՔ

Յուլիս 13ի թուականը նշանաւոր օր
մը պիտի համարուի Գերմանիոյ համար .
187ի դէմ 198 թուականը ընդունուեցաւ
գիւնդորական օրինադիրը , բայց կարեւոր
գիւնդորականութիւններով կառավարական ծը-
րագիրը կը տրամադրէ որ խաղաղու-
թեան ժամանակ 492,000 զինուոր ունե-
նայ բանակը , այս թիւը գեղընուեցաւ
479,000ի : Այլն տարի առնուելով նոր
զինուորներուն թիւը 60,000 աւելի պիտի

ըլլար , իսկ հիմայ միայն 54,000 , Մախ-
քերու յաւելումը 64 միլիոն մարդ պիտի
ըլլար , իսկ հիմայ 55 միլիոն պիտի ըլ-
լայ :

Վերջապէս նոր օրէնքին դորադրու-
թեան համար ըլլալիք նախնական ծախ-
քերը փոխանակ 67,800,000 մարքի պիտի
ըլլան 59,940,000 :

— Գերմանի մամուլը մեծ կարեւորու-
թիւն կ'ընծայէ Չարեւիչին եւ Կայսեր
տեսակցութեան : Թէեւ այս այցելու-
թիւնը պարզապէս քաղաքավարական
գործ մը ըլլայ , բայց եւ այնպէս հա-
ւաստիք մըն է թէ լաւագոյն յարաբե-
րութիւններ կը սկսին հաստատուիլ Գեր-
մանիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ :

— Հռոմի մէջ Գիւղերու տնտեսից գեր-
մանական Ակադեմիա մը նստատեղի կու-
տայ վերջեւ կայսրը որ այս նպատակին
համար գեղեցիկ վիշտ մը գնելու եւ վե-
րանորոգել տուեր է :

— Վիւրցիմ կայսրը սեպտեմբերի մէջ
Սթրազպուրկ պիտի երթայ բողոքական
եկեղեցիի մը հիմնարկէքին ներկայ զըտ
նուելու համար :

ՁԵՆԸՆԿԵՑՈՒԹԻՒՆ

Վերստին կը խօսուի Ֆրանսայի մէջ
թէ վերջեւ կայսրը Եւրոպական պետու-
թիւններու պիտի առաջարկէ ընդհանուր
զէնքակցութիւն մը ընել եւ հիմնական
անգամը բանակներու տեղ միայն այնքան
թուով զինուոր պահել որքան որ պէտք
է ցամաքային սահմանապահութեան պահ-
պանութեան համար : Այս կարգադրութեամբ
մեծ երաշխաւորութիւն մը կը տրուի Ռուս-
իոյ որ կարող պիտի ըլլայ որեւէ երկր-
ներէ աւելի բազմաթիւ բանակ ունենալ ,
վասն զի իր ցամաքային սահմանապահու-
ններն ալ ընդարձակ են : Իսկ Ֆրանսա
չափ կը կորսնցնէ վասն զի իր սահմանա-
պահութեան մեծ մասամբ ծովային են , ուս-
տի եւ վերջը բանակի մը միայն պէտք
պիտի ունենայ :

Ձինուորական օրինադիրն ընդունուե-
լով վերջեւ կայսրը աւելի զօրացած պի-
տի կարենալ կըսեն ընել այսպիսի ա-
ռաջարկ մը :

ՌՈՒՄԱՆԻՆԻՔ

Ելիզաւէթ թագուհին ծանրապէս հի-
ւանդացի է , բայց առողջանալու վրայ է :
Թագուհին որ , ինչպէս յայտն է , միւն-
խաքին բանաստեղծ է Քարմին Սիլվա
ծածկանուումով , պիտի հրատարակէ մօ-
տերս բանաստեղծութեանց հատոր մը :

ԻՏԱԼԻՆԻՔ

Անցած երկուշաբթի օր Սան-Բէժոյ
մէջ քաղաքականական ժողովի համար
ընտրութիւն կատարուեցաւ . Երկու ընտ-
րելիներ իրարու դէմ էին . նախկին քա-
ղաքապետը եւ պատուակալ աստիճան-
ներ սենեցող Պ. Աքուալաթի , եւ Պ.
Օնիք որուն գործն է փողոցները լրագիր
ծախել եւ քաղքին տղոցը զբօսանքի
ստարկալ ըլլալ : Պ. Օնիք 1022 ընտրող-
ներուն մեծամասնութեան ջուլէն ստա-
ցաւ : Սակայն կ'երեւի ժողովին միակ
անգամ պիտի ըլլայ , վասն զի քաղա-
քականական ժողովի միւս անդամները
այնպիսի պաշտօնակցի մը հետ նստելու
չը զիջանելով հրաժարական տուեր են :

ՔՐՈՒՆԵԼԻՈՒՄ ՀԵՐՁ

Բանեմայի խնդրին առթիւ այնքան
կարեւորական տնտեսող Քրոնիկուս
Հերձ կը խորհանակէ Անգլիա բնակի իբր
հիւանդ , Մահուան լուրը միջոց մը տա-

րածուեցաւ եւ հեռագրուեցաւ , բայց
վերջին լուրերը կը հաղորդեն թէ հա-
կառակ կ'անձնուի բժիշկներու , Գոռնիլիուս
Հերձ իրենց առողջանալ . իր վիճակը օ-
րէ օր կը լաւանայ :

ՕՐՈՒԱՆ ՆԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Պերլին , 16 յուլիս

Բայսթալը 185 ի դէմ 201 թուական
վերջնապէս ընդունեց գիւնդորական օրի-
նադիրն աւտոգրութեամբ :

— Կայսերական հրամանագիր մը փա-
կեց Ռայխսթալին նիւստերը , նորհակա-
լութիւն յայտնելով յանուն կայսեր եւ
ղայնակից կառավարութեանց երես-
փոխաններուն ետանդուն աջակցութեան ը
համար :

— Ձինուորական օրէնքին պատճառաւ
յառաջ գալիք ծախքերուն համար 48
միլիոն մարքի փոխառութիւն մը ընելու
խօսք կայ :

— Կայսրը Բիւ գնաց .

Բարիք , 16 յուլիս

Բարիք օրագիրը կ'ըսէ թէ Պ. Ռու-
փօ տը Լօնէ մտադիր է հարցապնդում
ուղղել արաքներ գործող նախարարու-
թեան ի մասին Թայմի բարիգեան թղթ-
թակից Պ. տը Պլովիցի , որ ընդունած է
Ֆրանսայի ազգայնութիւնը , զոր տը Լօ-
նէյ ջնջիլ պիտի առաջարկէ :

— Կէս պաշտօնական յայտարարու-
թիւն մը կ'ըսէ թէ անգլիական բաղմա-
թիւ նաւեր Միւնիխ զրկուած ըլլալով
Ֆրանսա իր զինուորական զօրութիւնը
պիտի աւելնէ Սիւմի մէջ : Մովապետ
Հիւսան հրահանգ տուցած էր չ'անցնիլ
Միւնիխ փակոցը . բայց հրամանը ժամա-
նակին հասած ըլլալով թնդանօթածիք
նաւերը յուլիս 14ին գետնէ ներս մտեր
են :

— Ֆրանսական կառավարութիւնը հը-
րամայեց Պանկթօլի (Սիւմի մէջ) Քը-
րանսական ներկայացուցչին բողոքել փ-
ամիցներու Ֆրանսական շրջաններուն
վրայ թնդանօթ արձակելու գէտ :

Բեղրպուրկ , 16 յուլիս

Յառաջիկայ շաբաթունէն սկսեալ ուս-
ական պորտաներուն մէջ արձաթ րուպ-
լիին գինը պիտի օրոգուի հրապարակին
վրայ արձաթին իրական արժէքին հա-
մեմատ :

Բեպեքոպուրկէ վեպեքոպուրկէ կ'ըսէ թէ
նոր յատուկ յանձնաժողով մը պիտի ջըն-
նէ օտարականներուն Ռուսիոյ մէջ ան-
շարժ կարեւորանք գնելու իրաւունքի օ
րէնքը :

Աթէնք , 16 յուլիս

Կորնթոսի պարանոցին բացումը որ
յուլիս 8/20ին տեղի պիտի ունենար չա-
բաթ մը յետաձգուեցաւ :

Բարիք , 16 յուլիս

Նրէկ Ելիզէի պալատին մէջ Սիւմի
գործերուն համար խորհրդակցեցան Պ.
Քառնօ , արաքներ գործող նախարար Պ.
Տրէլէ եւ Մովային գործող նախարար
ժովապետ Ռիօնիէ :

Սիւմի գործերը մեծ յուզում կը պատ-
ճանեն . երեքշաբթի օր կառավարութեան
հարցապնդում պիտի ուղղուի այս մասին
— Նօթիս եւ Բարիքի տնօրէն Պ.
Տրէլէ հարցաքննիչ դատաւորին տեղե-
կագրին համեմատ ամբաստանիչ ատենին
առջեւ զրկուեցան , կեղծ թուղթեր չ'իւնած
ըլլալու ամբաստանութեամբ :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բարեբաղին կը հաղորդեն թէ Կա-
րինի առաջնորդ Տ. Ղեւոնդ եպս .
Շիշմանեան Բարեբաղ երթալով իր
նախարարութեան ներքեւ գաւառ-
ական ընդհ. ժողով գումարելով
ընտրել տուած է կրօնական եւ Գա-
ղաքական ժողովները :

Առաջնորդի ընտրութիւնը , յե-
տաձգուեր է եւ Պատրիարքարա-
նէն պիտի խնդրուի Տ. Յովհաննէս
վ. Տ. Յակոբեանը առաջնորդա-
կան տեղապահ կարգել :

Նմանապէս տեսուչ խորհուրդ-
ներուն ընտրութիւնները կատար-
ուեր են :

— 0 —

ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Քաղաքական ժողովը եւ Ու-
սումնական ու Տնտեսական խոր-
հուրդները վաղը պիտի գումարին
Ղաթիկոյ խորհրդարանին մէջ :

— 0 —

Տնտեսական խորհրդին ատենապետ Ե.
դիագար էք . Մեկեան կիրակի օր Գնա-
լը կ'ըլլի երթալով Սթիմարանեանի պա-
հանքի խնդրին համար ժողով գումարեց
Թալեան Սարգիս էքէնտի առեւ . ներ-
կայ էին թաղական խորհրդի 9 ան-
դամներէն 5 ը եւ Յարութիւն էքէնտի
Մեկեանի , որ Սթիմարանեան ժողով-
անոր ընդհանրացուցիչն է . Եկեղեցիի
պարտքը 104,000 դրուոյ էր հաշուելու .
ժողովը երկար բարակ խորհրդածութիւն-
ներէ վերջ որչեց ուրիշ գումարում մը
եւ ընել թաղին ձեռնհաս անձերէն , ա-
նոց կարծիքն առնելու համար :

— 0 —

Տնտեսական խորհրդի ղեկնապահ
Նշան էք . Փափագեան արքայի օր Պէյ-
զօզ գնաց ճարտարապետի մը ընկերակ-
ցութեամբ , եւ չէնքին խաթմալ վիճակ-
ընելով պատրաստեց անգլիացիի մը ,
որուն մէջ կ'ըսէ թէ արդի չէնքը ընդար-
ձակ է , մինչդեռ թաղին աղոց համար կը
բաւէ աւելի փոքր զաղոց մը . ուստի
կառաւարկէ արդի զաղոցին վրայ գումար
մը ծախսելով վարձու երկու տունի վե-
րածել , իսկ պարտեղին մէջ նոր պզտիկ
չէնք մը կառուցանել վարձարանին հա-
մար :

ՀԱՅԻՆԵՆԻՔՈՒ ՕՐԱՅՈՑԸ

ԵՐԵՎԱՆԻՔ (1893 . ՅՈՒԼԻՍ 618 (Ն. 8) .

183—182

ՏԱՐԻՒՆԻՔ . Թուական Հայոց . 5825=1385
Մարտ 30 . Տարեական Թուական . 1881-
1312 . Թուական Հիւրէթ . 1311 . Մահաբերդ
— Սէէի . Մայիս . 1309 . Թեմաւուց . 5 .
ԿՐՈՆԱԿԱՆ . — ԳԶ . Գ . օր վարդապետի
ՊԱՏՄԱԿԱՆ . — 1826 . ծնունդ . վերջին
Միթարեան Հ . Ղեւոնդ վարդապետի .
ԿԵՆ ՕՐ — 4 37

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբաթ օր Լնտառի գնեքը բողոք-
վին տարտալ վիճակ մը ունէին եւ գի-
նեքն ուսուց թիւ մը վրայ դնելով , ու
մանք ալ տնդութիւն էին : Իսկ ընդհա-
նուր ձգտումը դէպ ի վար կ'երեւնար :
Օսմ . թղթերն սէրի Բ. 1/2 շահեցաւ , իսկ
սէրի Գ . թիւ մը կտրեց : Պանք Օթօ

գետին մէջ կը յաճէր , եւ զոր իր ընկեր-
ներէն մին բռնեք ու բերեք էր :

Ռօժէ տխուր էր :

— Կեանք ձեռք պարտական եմ , Լիւ-
սիւն , ըսաւ զողովուրդ : Աստուած վկայ է
որ պարտատու եմ միւնեոյն ծառայութիւն-
նը մատուցանել ձեռք եւ կեանքս զոհել
ձեռ կեանքը փրկելու համար :

Փաստարանը ժողովեցաւ ու ձեռքն ա-
նոր երկնցուց :
— Կը հաւատամ , Ռօժէ : Գիտեմ թէ
ինչ որ ըրի եւ ձեռք համար՝ դուք ալ կը-
նէք եւ կ'ընէք ինչի համար : Ուստի կ'ա-
ղաչեմ որ ալ արդար խօսքը չընենք : Աս-
տանկ բաները պատերազմի մէջ շատ սո-
վորական են :

— Եւ արդարեւ Ռօժէ ալ աղոյ խօսքը
չըրաւ . միայն թէ օրէ օր իր սկստու-
թիւնը կ'աւելնար :
Նուարդիլի համար զգացած բարեկա-
մութիւնը երթալով կը մեծնար եւ Լիւ-
սիւն ալ այս արդեանքն ի վեր Ռօժէն ա-
ռաւորէնէ աւելի կը օրերէր :

Սեպտեմբեր մէկը եկաւ .
ձակաւաւարանն սկսաւ . Սէտանի շուր-
ջը արեւը ծագելուն պէս :

Չորս հինգ հարկի թնդանօթ չըլ-
պատած էին Ֆրանսական բանակը , եւ

ԹԵՐԻՐՈՆ «ՀԱՅԻՆԵՆԻՔ» (21)

